

РЕЦЕНЗИЯ

от: проф. д-р Милен Иванов Балтов,

**член на научното жури в конкурса за заемане на академичната
длъжност „професор” по професионално направление 3.8.**

**Икономика (Микроикономика, макроикономика, човешки
капитал)**

**обявен за нуждите на ЦИУН към Бургаски свободен
университет, в ДВ бр. 25 от 26.03.2021 г.**

В изпълнение на Заповед № УМО-1123/ 19.05.2021 г. на Ректора на Бургаски свободен университет, за назначаване на Научно жури за избор на „Професор” съм определен за рецензент по конкурса.

Представената **документация** е в изискуем обем и отговаря на Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за развитие на академичния състав в БСУ.

В обявения конкурс е подал документи **един кандидат**, а именно **доц. д-р Мария Иванова Нейчева**.

1. Представяне на кандидатката за участие в конкурса

Доц. д-р Мария Иванова Нейчева е завършила средното си образование с пълно отличие в Математическа гимназия – гр. Бургас, а през 1991 г. завършва Технически университет – гр. София, където завършва специалност „Автоматика и системотехника”. След завършване на първото си висшето образование, завършва и професионална квалификация по Стопанско управление в УНСС и магистърска степен по Икономика в БСУ. През периода 2003-2007 г. е задочен докторант катедра „Обща икономическа теория” при Икономически университет – Варна. През 2007 г. защитава дисертация на тема

„Нелинейни ефекти на държавните разходи в българската икономика” и получава образователната и научна степен „доктор”. Преподавателска и лекторска дейност започва още през 1991 г. в Бизнес колеж, гр. София. В периода 1993 – 1997 е лектор в УНСС.

Доц. д-р Мария Нейчева е щатен преподавател в БСУ от 2003 г. Изнася лекции и види семинарни занятия по дисциплините Микроикономика и Икономика и Транснационални и мултинационални корпорации и банки преподавани в Университета. От 2012 г. тя е доцент. Доц. д-р Нейчева владее и ползва английски, руски и немски език и е провела редица допълващи специализации по икономика и макроикономика в Белгия, Великобритания, Гърция, Унгария. Член е на Европейската икономическа асоциация и на експертни групи към ЕК. От 2014 г. в продължение на два мандата доц. Нейчева е заместник-декан на Центъра по икономически и управленски науки в БСУ. Намирам, че натрупания преподавателски опит е напълно достатъчен за придобиване на академичната длъжност професор.

2. Персонална характеристика, съответствие на законовите изисквания на кандидатката и количествени измерители

Доц. д-р Мария Иванова Нейчева работи на основен трудов договор в БСУ и е представила изискуемия **пълен комплект документи за участие в конкурса за академичната длъжност „професор”**,

На тази база, за кандидатката може да се отсъди:

- Образователната и научна степен “доктор” е в същата научна област, в която е обявен конкурса;
- Има две рецензирани самостоятелни монографии по тематиката на конкурса;
- Представила е 18 научни публикации извън дисертационния труд и двете монографии, 12 от които са в чуждестранни издания, които не повтарят представените за придобиване на образователната и

научна степен „доктор” и са основно индексирани в световни бази данни;

- Наличие на публикуван самостоятелен учебник и учебно помагало и материали , вкл. електронни.
- Участвала е в множество научноизследователски и приложни проекти на национално и международно равнище, в т. ч и като ръководител на два проекта.

Може да се заключи, че по линия на *минималните изисквания и критерии и показатели на БСУ за оценка на учебната и изследователската работа* кандидатката надхвърля значително изискванията.

Група от показатели	Съдържание	Изискване	Изпълнение
А	Показател 1. Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор"	50	50
В	Показател 3. Хабилитационен труд – монография	100	100
Г	Сума от показателите от 4 до 10	200	315
Д	Сума от показателите от 11 до 13	100	145
Е	Сума от показателите от 14 до края	100	180
	Общо	550	790

Представените публикации освен 2 монографии включват 2 студии, 14 статии и научни доклада и 2 учебника учебни помагала, както и електронни учебни материали. Научните публикации на кандидатката са в авторитетни научни издания, в т. ч. 4 от тях са в чужди издания в Скопус или Уеб ъф сайънс. В справката за цитиранията са отбелязани 10 цитирания на публикации на кандидата, 8 от които са от автори в публикации индексирани в Скопус или

Уеб ъф сайънс.. С документите по настоящия конкурс се удостоверява също, че кандидатката е участвала в 6 научноизследователски и приложни проекта, четири от които са с възложител международни и национални организации, а два, на които е и ръководител в БСУ.

Освен всичко, посочено по-горе, у нас кандидатката се изявява с точните си попадения на научни теми, така и с компетентното им анализиране и ясно излагане на висок научен език. Притежава неоспорими организаторски способности, умее да работи високоефективно в екип. Известна е като **компетентен специалист, който се отличава с изключителна прецизност и научно достойнство.**

3. Качествена оценка по критериите и показателите за научно-изследователската дейност

По отношение на **монографичните издания** присъстват основно темите за *човешкия капитал, измерен чрез образоваността на работната сила, и влиянието му върху дългосрочното икономическо развитие.* Друго основно направление в работата на кандидата е изследване на зависимостта *„образование на работната сила - пазар на труда и квалификационни несъответствия – икономически растеж“.* Към тези научни въпроси са насочени усилията на кандидата и те са предмет на изследване в преобладаваща част от представените материали: основния хабилитационен труд, публикациите в периодиката и представените доклади.

Авторът сериозно доразвива неокласически модели на растежа с човешки капитал, като диференцира влиянието на различните образователни равнища – средно и висше и извежда разграничаване на вертикалните квалификационни несъответствия (свръхобразоваността при заетите с висше образование) от квалификационните съответствия. Изгражда теоретична рамка за каналите и механизмите на влияние на квалификационните несъответствия върху съвкупния продукт.

Кандидатът систематизира факторите за квалификационните несъответствия като са разграничени факторите от страна на търсенето на даден вид образование (образователна степен) от тези, произтичащи от предлагането на даден вид образование (образователна степен). Предлага се метод за оценка на вертикалните квалификационни несъответствия при заетите с висше образование, която комбинира статичния подход на матрицата на съответствията със статистическия подход, базиран на средното образователно равнище за даден вид заетост.

В няколко от индексираните статии се систематизират основните теоретични постановки в сферата на многонационалното предприятие и анализ на обхванен емпиричен материал за преките чуждестранни инвестиции и прилаганите практики в дейността на многонационалната корпорация. Шестте студии и седемте статии представят емпирични доказателства за връзката между публичните разходи за образование и темпа на дългосрочен растеж в страните от ЕС.

Посочени са 1 учебник, 1 учебно помагало и електронни материали с характер на помагало. Те покриват от една страна лекционни курсове, като този по микроикономика за студенти в бакалавърски и магистърски програми по икономически специалности. В допълнение, към всяка тема са добавени задачи и тестови въпроси, а в края на изложението са резюмирани базови математически зависимости, използвани в икономикса. От друга страна, подпомагат усвояването на лекционния материал по микроикономика, студентите се въвеждат в съответната тема чрез въпроси за затвърждаване на основните понятия, изрази и концепции.

Чрез многобройните си изяви, кандидатката фокусира вниманието на участниците в тези конференции върху съвременни проблеми, въпроси и направления на макроикономиката и динамиката в развитието. Тя като смело и отговорно защитава становището си. Навлиза в области, които са особено актуални като пазара на труда и връзката образование – реализация. Изследва процесите в сектор туризъм, който е приоритетен за страната, но подценяван от научна гл. т.

4. Съответствие с приносите в научните изследвания

Научните и научно-приложните приноси на кандидатката са с теоретичен и практико-приложен характер. **Научните приноси** са неоспорими и открити в следните теоретични и приложни насоки. Авторката анализира в сравнителен план на количественото и качествено състояние на човешкия капитал в българската икономика и това в останалите страни членки на ЕС от ЦИЕ. Извършено е детайлно изследване по концепцията за измерването на човешкия капитал, като се приема, че той се формира в средното и висше образование. Разглеждането на възможностите за икономически растеж в малки, отворени икономики. Поставени са акценти върху ролята на човешкия капитал, като количеството човешки капитал се апроксимира с разходите за образование в публичния сектор, както и с дела на работната сила с поне средно образование. Това позволява да се направят важни и значими с оглед на потенциала на икономически растеж изводи за дългосрочните перспективи пред българската икономика.

Практико-приложни приноси също са налице. Направена е сериозна емпирична оценка на неокласическият модел на растежа с човешки капитал, при липса и при наличие на ограничения върху параметрите в модела за новите страни членки на ЕС. Систематичен анализ на научните публикации в базите данни с научна литература Скопус и Уеб ъф Сайнс в периода 1996-2019, даващи емпирични оценки на ефекта на човешкия капитал (образованието) върху съвкупната активност и растежа в новите страни членки на ЕС е съпътстван от емпирична оценка на влиянието на изучаването на чужди езици в средното училище като един от показателите за качеството на работната сила върху съвкупната активност в европейските страни.

Разработени са учебници и публикации с учебно-методичен характер за осигуряване на учебния процес и формирането на знания и умения по преподаваните дисциплини. Успешно се прилага от кандидатката казусния метод в обучението.

5. Бележки и препоръки

Въпреки сериозните си международни и национални изяви досега, включително и в творчеството на кандидатката е пожелателно да бъде още по-критично както към българската практика на пазара на труда особено в сектора на услугите - ценно ще бъде да се изследват проблемите на пазара на труда и от гледна точка на териториалните процеси – имиграция и емиграция между районите за планиране, на областно ниво и на ниво индустриални зони.

Малко изследвана в България област, която заслужава вниманието на кандидатката е проучването на състоянието на предлагащите услуги за развитие на човешките ресурси – обучителни организации, агенции за набиране на персонал, консултанти. Пожелавам на доц. Нейчева да работи активно с млади изследователи и докторанти, за да предава своя натрупан научен опит.

Направените критични бележки не са от такъв характер, че да оспорват приносите на кандидатката за академичната длъжност “професор”.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Доц. д-р Мария Иванова Нейчева в качеството ѝ на кандидат за академичната длъжност “професор”, отговаря на приетите национални минимални и препоръчителни на БСУ научни и наукометрични изисквания. Научната продукция на кандидатката съдържа резултати, представляващи научни и научно-приложни приноси; насочена е към усъвършенстване на теорията и практиката; съдържа обобщения на резултати, получени чрез изследователска дейност. Учебно-преподавателската ѝ работа я представя като отличен университетски преподавател, а публикациите в престижни списания и изявите на национални и международни форуми са ѝ създали определен авторитет и име в научната общност.

Намирам достатъчни основания да предложи доц. д-р Мария Иванова Нейчева да бъде избрана на академичната длъжност „професор” в професионално направление 3.8. – Икономика (Микроикономика,

макроикономика, човешки капитал), по конкурса, обявен за нуждите на ЦИУН към Бургаски свободен университет. Убеден съм, че заемането на академичната длъжност “професор” ще бъде заслужено и ще й даде добри възможности за бъдещо научно творчество и изяви като преподавател, а на Университета качествен кадър с принос за управлението и просперитета му.

19.07.2021 г.

Рецензент, член на научното жури:

проф. д-р Милен Иванов Балтов